

EN EL DESGAVELL, LA REALITAT SUPERA LA FICCIÓ

Tirantgate a l'Ajuntament de València

¿Creuen els lectors que a l'Ajuntament de València tot és possible? No van errats. Ara la polèmica ha portat un nom: Tirant; i un cognom: lo Blanc o lo Blanch. A més, la dimissió del comissari per a la commemoració del 750 aniversari del País Valencià, Vicent Montés, fa pensar en el desastre. ¡Llegiu, jutgeu... i ploreu!

Rafael Company

València bull. La ciutat; no tant el regne.

L'agitada vida política i cultural local d'aquest juliol, està evitant a la premsa la necessitat de recórrer a allò que se'n diu «serps d'estiu». N'hi ha prou amb l'espectacle que a l'ajuntament del cap i casal s'ofereix de tant en tant. El més recent fruit d'això ha estat la dimissió de Vicent Montés, comissari municipal de la commemoració del 750 aniversari de la conquesta de Jaume I. Feia mesos que se'n veia venir, i potser només un miracle ho hauria evitat...

El regidor delegat de Cultura, Roberto Cantos, s'ha vist obsequiat així amb el repte de gestionar els actes previstos, que de segur, a poc a poc, aniran reduint-se en nombre i ambició (la famosa naumàquia ja ha caigut, per exemple...).

I de celebració en celebració: pocs dies abans que se'n fera públic el naufragi del «set-i-mig» municipal (metàfora amb la qual les àcides plomes de l'urbs satiritzen els tres quarts de Mil·lenari), la Comissió de Cultura de la corporació valentina ofería als ciutadans una delirant mostra de fins a quin punt la ignorància és atrevida, i la ciutat de València reté, per ara, el títol de «paratge del desfici perenne». Vegem-ho: Era 15 de juliol. Dia sufocant. A debat, la commemoració del V Centenari de la publicació de la novel·la cavalleresca de Joanot Martorell i Martí Joan de Galba, *Tirant lo Blanc*, a celebrar el 1990.

Roberto Cantos i Martín Quirós.

El Tirant lo Blanc també parlava de València...

«(...) E lo dit frare era natural d'Espanya la baixa, d'una ciutat qui és nomenada València (...).

»La gent qui és d'allí natural, molt bona e pacífica e de bona conversació [...].

»Aquesta noble ciutat vindrà per temps en gran decaïment per la molta maldat qui en los habitants d'aquella serà. D'això serà causa com serà poblada de moltes nacions de gents, que com se seran mesclats, la llavor que eixirà serà tan malvada que lo fill no fiara del pare, ni lo pare del fill, ni lo germà del germà [...].»

Joanot Martorell, Martí Joan de Galba: Tirant lo Blanc i altres escrits de Joanot Martorell. Edició a cura de Martí de Riquer, Editorial Ariel. Clàssics Catalans, Barcelona, 1982, Segona edició (Primera edició, 1969), pàgina 910 (Capítol CCCXXX del Tirant...). □

David Rosenthal va patir les agressions blaveres durant una estada a València.

En principi, tot semblava preparat per al consens: encara que el regidor Roberto Cantos, feia només unes setmanes, havia presentat una proposta amb referències al «País Valencià» i amb un ús sistemàtic de la forma «Blanc», alçant així les iras de l'oposició dretana-*in-blue*,... tot això s'havia corregit. Tirant lo «Blanch», amb

la *ch* històrica però no *normativa* i cap país, era el preu que el govern socialista local pensava que era suficient per a aconseguir asserenar els ànims i dur endavant el projecte.

I, en principi, així era: Unión Valenciana, per boca de María Dolores García Broch, criticava només que els socialistes en la proposició final

- DICCIONARI CATALÀ-VALENCIÀ-BALEAR (10 volums).**
- HISTÒRIA UNIVERSAL (6 volums).**
- DIC. ETIMOLÒGIC COROMINES (6 volums).**
- COSTUMARI CATALÀ (5 volums).**
- HISTÒRIA DE LA LITERATURA CATALANA (10 volums)**
- LES AVENTURES D'ASTERIX (7 volums).**
- LES AVENTURES DE TIN-TIN (6 volums).**

Si esteu interessats a rebre més informació i condicions especials de subscripció, marqueu amb una X la que us interressi.

Nom i cognoms _____

Adreça _____

Població _____

Tel. part _____

Tel. treball _____

**Envieu aquesta butlleta, retallada o fotocopiada a
APARTAT DE CORREUS 303
46080 VALÈNCIA**

alternaren «Tirant lo Blanc con ce hache, Tirant lo Blanc con ce», i que es referiren a l'adaptació feta per David Rosenthal a l'anglès, parlant de «traducció». D'altra banda, «totalmente de acuerdo».

Però «en eso llegó Quirós». El portaveu aliancista destapà, enfurismat, la caixa dels trons. Parlà de com «el espíritu final era hacer una propuesta pactada», i que «eso no es lo que quedamos». Dirigint-se a Cantos l'acusà de voler que «le aprobemos lo que usted nos trae, que no sabemos lo que es» (en clara referència a l'absència de fotocòpies del text proposat), i acabà amb un tronat «esto es un absurdo y no estoy dispuesto a pasar por el aro de ese modo».

La contraofensiva socialista, ben moderada, es basà en apel·lacions conciliatòries, en recordar les reunions mantingudes (PSOE-AP, PSOE-UV, UV-AP) i en afirmar que el més important era el programa d'activitats, on ells no veien grans diferències.

Fou aleshores que es produí el viratge del dia: Garcia Broch, potser poregosa de ser acusada per Martín Quirós de tebiesa i contuberni amb els socialistes, començà a *metrallar* el regidor Cantos amb una pregunta incòmoda: «¿Per què no s'havia fet ús de la proposta d'UV, òbviament plena de «llengües valencianes» pertot arreu? La formulació, però, era subtil: «¿no se ha aceptado la aportación nuestra por alguna razón?...».

El delegat de Cultura féu els possibles per desentendre's, però davant la insistència de la regidora d'Unión Valenciana, al·legà que ell també hauria de saber quin problema tenien els regionalistes amb l'últim *tarannà* ofert pels socialistes. La resposta de Garcia Broch, antològica: el redactat de la delegació de Cultura tenia unes característiques tals «como para no ser el Tirant lo Blanch al que nos referimos». Malgrat tot això, Cantos defugí la topada frontal i adduí sols que la proposta d'UV tenia errades tècniques «y otros aspectos en los que yo no quiero entrar».

Així les coses, el regidor pogué per fi llegir la proposta a la comissió. El clima creat, sembla, explicaria que, en alguns moments, la lectura de la proposició fóra francament deficient. En tot cas, en el transcurs d'aquesta estona s'escoltaren les úniques frases pronunciades en valencià durant tota la deliberació: ¡Cantos llegí un text del català Martí de Riquer...!

Garcia Broch, tot seguit, tornà a la càrrega avisant que el regidor havia dit

«traducción», i no «adaptación» per a referir-se al treball de Rosenthal.

La transcripció de la gravació en *cassette* seria l'únic testimoni fiable que la regidora d'UV s'havia deixat dur pels «dimonis familiars»... ja que Cantos sí que havia dit «adaptación» (caldrà recordar que Rosenthal concità les ires blaveres, fa uns anys, en parlar del Tirant com d'una obra de la literatura catalana. I que, fins i tot, a València patí agressions en un episodi lamentable i grotesc...).

Immediatament s'inicià el torn de les demandes: Unión Valenciana es conformava amb la introducció d'uns paràgrafs que incloïen la denominació «llengua valenciana». L'AP de Martín Quirós, per contra, ensenyava una «página y media» de reclamacions. Llegint aquestes, es produí un dels moments més hilarants de la sessió: el regidor aliancista, substituïu algunes frases per un baluceig inintel·ligible, que provocà en els presents expressions com ara «¿Qué está diciendo éste?». Però no arribà la sang al riu...

I ara permeteu-me una narració impressionista, Cantos semblà afartat-se: «Yo ya no puedo atrasarlo más, ¿eh?», «aparte de las bromas, de la chanza que se hace con la cultura valenciana...»

Aleshores, Unión Valenciana se sentí al·ludida i demanà a Cantos «retirar las palabras». A més, en el fragor de la batalla, es produí l'enfrontament entre Carmen Arjona (regidora de la coalició Izquierda Unida-Unitat del Poble Valencià, nascuda a Còrdova) i Dolores Garcia Broch. Segons el *Levante* del 16 de juliol, la regidora d'UV «desqualificó (en castellà, *of course*) a Carmen Arjona por el mero hecho de ser cordobesa para defender la lengua valenciana, a lo que ésta contestó que, por supuesto, que ella defendía el catalán directamente».

I, per si faltava alguna cosa (tornem a seguir el diari *Levante*), «el aliancista Martín Quirós puso la guinda a la sesión asomándose a la ventana del salón de reuniones recayente a la calle de la Sangre para gritar ¡Socorro! con una risa nerviosa no exenta de ironía y rabia...»

La cosa, com podeu comprovar, en carn viva... però no acabaria aquí. Martín Quirós intervingué per a dir que «las cosas se pueden hacer por mayoría, o sea, por narices» («*chapeau* per la subtilesa!), o per consens, i que «estamos intentando consensuar y de repente saca la espada y dice: ¡Ah! aquí se acabó. No consensuamos nada...», i continuà: «a mí no me toma el pelo ni Unión Valenciana ni ustedes dos

símil de l'exemplar valencià, afegint-hi, però, fulls procedents del *Tirant lo Blanch* conservat a la Hispanic Society of America de Nova York.

El debat arribà aleshores a quotes de remarcable kálfianitat, llevat dels lloables intents del socialista Fernando Millán per intentar transmetre als regidors una mínima modèstia i sensibilitat respecte a qüestions de bibliòfils.

Les dretes es negaven en banda a admetre que fóra lògic editar un facsímil d'un llibre no complet (l'any 1904, la Hispanic Society edità el facsímil del

Maria Dolores Garcia Broch.

seu *Tirant lo Blanch*, també mancat de fulls). Es negaven a distingir que una cosa era l'edició popular destinada a la divulgació, on ja era clar que s'anava a reproduir l'abans esmentada edició a cura d'Amparo Cabanes (sencera però *híbrida*), i una altra qüestió era la legítima opció per la reproducció d'un llibre en l'estat en què es troba (l'edició de Pérez Contel havia de ser de 1.000 exemplars a un preu estimatiu d'un es 25.000 pessetes).

Per posar-hi pau, el CDS (Alicia Boado) postul·là que es feren, a part de la popular, dues edicions de luxe: la de Pérez Contel (que inclouria imatges) i la d'Amparo Cabanes (el projecte definitiu de la qual encara no estava enllestit). Totes dues edicions haurien d'autofinançar-se.

Això, acceptat pel PSOE, fou també durament atacat per les dretes amb frases dignes de sainet: «el ayuntamiento patrocina cosas que no son reales», «que se ponga en la tapa, bien grande, *edición incompleta*», «¿cómo se va a enseñar así a los chiquillos?», «me niego a ser partícipe de eso», «es como comprar un traje en el Corte In-

Segons la dreta, Carmen Arjona, nascuda a Còrdoba, no pot defensar la cultura valenciana.

glés o Galerías Preciados, y comprarlo sin botones», etc, etc.

Al final, i no sabem per la intervenció de quins fats, isqué endavant la proposta centrista amb el suport de les esquerres, i tingueren la via lliure per a barallar-se per altres coses...

Em sembla d'allò més adequat la simple reproducció de les expressions:

Fernando Millán (PSOE): «Ustedes [dirigint-se a les dretes] estan acostumbrados a que sólo ustedes tienen derecho a insultar, y los demás es que según ustedes no tienen derecho ni a contestarles. [...] Que nosotros no empezamos nunca [dirigint-se a Cantos] ¡y alguna vez habrá que contestar!, y si no contestamos nunca, pues estaremos aquí toda la vida. Atiendan ustedes (a las dretes), porque cuando yo esté delante, siempre que ustedes planteen una cuestión política contra mi partido, yo les contestaré, ¿está claro?».

Maria Dolores Garcia Broch (UV): «¡Quiero que se haga pública!, ¡¡quiero que se haga pública esta grabación!!, ¡¡¡quiero que se haga pública!!! (perdó, ¿perdó no us recorda moltíssim la reina de cors de l'*Alicia en el país de les Meravelles*?)».

Algú: «El presidente no vale para nada».

El president (Cantos, PSOE): «Usted sí que no vale para nada...»

Ara, quan potser ja no us queda capacitat de sorpresa, aneu a assistir a una altra onada d'*originalitats*:

Martín Quirós començà despatxant-se a gust respecte al programa d'activitats i el pressupost: «el programa es

pobre, ambiguo, inculto, modesto, inadecuado, manipulado, aldeano...», «aquí no tenemos más que el Festival del Cine de Joan Martorell o de la Conquesta, o de no se qué... Expojove Joan Martorell de Tirant lo Blanch... aquí hacemos siempre lo mismo, y le cambiamos el rabito...», «si esto va *pa'lante* con ocho millones, tenemos para comprar cacao y *tramosos*, que es lo que usted hará... envuelto en una *mesura* que ponga: Tirant lo Blanch, Animación Cultural, Ayuntamiento de Valencia. Esto es lo suyo. No sabe salir de ahí. Una coya [sic] de incultos y el resultado es ése. Mesuras, gorritos, pitos, matasuegras,... con el anagrama, que eso sí, todo tiene anagrama... y un gran cartel y nada más. Esto es imrepresentable...».

El debat (ja *per se* ben complicat), sobre el finançament de les activitats commemoratives arribà així a fer-se etern. Juan Carlos Gimeno insistia a pressupostar 50 milions per any fins i tot dient, això sembla, «y si luego sobra dinero [...], nos lo gastaremos en hacer el Festival de Escritores del País Valencià (preneu-li la ironia), de la II República, de la I República, de UGT...».

Potser el mateix cansament conduí al *consens*, i foren aprovats els 8 milions (els ironitzats per Quirós) per a l'any 88, i fins als 150 milions globals (públics i privats) en els dos anys següents.

Quan faltava poc per a acabar, Maria Dolores Garcia Broch requeri al secretari de la reunió sobre una qüestió de procediment, i fou el mateix secre-

tari qui resumí, millor que ningú podria fer-ho, la situació tinguda.

No disposem de la transcripció literal, però segons testimonis va dir més o menys això: «El señor secretario a estas alturas no sabe ya lo que es posible y lo que no es posible. Con todo lo que

se ha discutido, no creo yo ni que el señor secretario, ni nadie, pueda saberlo».

La polèmica, amb això, quedava, per ara, extingida. Algú referia que potser calia canviar el títol a la commemoració i parlar de «tirant al roig»... □

VICENT L. MONTÉS, LES CAUSES D'UNA DIMISSIÓ

La ciutat del desfici crema un altre valent

La falta de col·laboració de l'Ajuntament de València i de la Generalitat, i els atacs dels dos diaris de la ciutat han esgotat la paciència del comissari del 750 Aniversari.

Pasqual L. Pla

Vicent Lluís Montés i Penadés, 44 anys, nascut a Ontinyent, advocat de prestigi i catedràtic de Dret Civil acaba de dimitir com a director general dels actes programats per l'Ajuntament de València per commemorar el 750 aniversari de l'entrada del rei Jaume I el Conqueridor a la ciutat i, també, de la fundació del regne de València.

Durant els últims set mesos havia treballat amb entusiasme en un projecte ambiciós. Durant set dies a la setmana, en jornades de 10 i 12 hores, Vicent Montés havia intentat posar en marxa uns actes a l'altura d'una ciutat orgullosa de si mateixa i del seu origen.

L'entusiasme no és prou. Les lluites internes que mantenen paralytitzat l'ajuntament des que, fa tretze mesos, l'alcalde socialista Ricard Pérez Casado va perdre la majoria absoluta al consistori, han entrebancat la gestió de l'Oficina Municipal del 750-A i han fet estèrils els seus esforços. «Fins i tot les màquines d'escriure les vaig haver de comprar jo, perquè a l'ajuntament deien que no en tenien», assegura dolgut, després que l'alcalde li ha acceptat —a la tercera vegada— la carta de dimissió del càrrec.

Vicent Montés està cremat, «cansat i molt fart», segons l'anàlisi pròpia, i

confessa que encara necessitarà sis o set mesos per a recuperar-se i per a posar-se al dia en la vida docent i professional, que havia abandonat per a dedicar-se al projecte del 750-A. Lamenta, sobretot, la incomprensió que ha tingut la seua tasca per part de la premsa de la ciutat de València i el marcatge

i les travetes que li han posat els grups de l'oposició municipal formada pels regidors d'AP, CDS, Unió Valenciana i Esquerra Unida-Unitat del Poble Valencià. Però més encara, si és possible, lamenta la falta d'entusiasme i de suport per part d'aquells que haurien d'haver-lo encoratjat i ajudat en tot moment, l'alcalde de València i el president de la Generalitat valenciana, així com tot l'aparell burocràtic de les institucions on governen els socialistes. En diferents cartes personals adreçades a Ricard Pérez Casado i a Joan Lerma, com també en els complets informes que regularment va fer arribar als màxims dirigents de la ciutat i del país, Vicent Montés va anar donant la veu d'alarma sobre els greus problemes amb què s'estava trobant, uns problemes que al final han provocat la seua dimissió irrevocable.

—¿Com qualificaria l'actuació de l'alcalde de València i del regidor de Cultura, tots dos socialistes, en aquesta història estranya que ha desembocat, finalment, en la seua dimissió?

—A un nivell de relació personal, l'alcalde i jo som amics, i em consta que ell ha fet força perquè això isquera bé. No obstant això, també és cert que li ha faltat el gest polític, el jugar-se-la per mi en aquests últims mesos. Però no solament ha faltat aquest gest polític de suport des de l'alcaldia de València, també des de la Generalitat hauria calgut que parlaren clar: «els diners són tants, l'Oficina està muntada d'aquesta manera, el comissari té la nostra confiança i ací anem a fer tot això...». Desgraciadament el gest polític no ha vingut, en el cas de l'ajuntament, per la lluita política interna que està corcant l'activitat municipal, però pitjor és encara en el cas de la Generalitat, que veu com passa el temps i només ha enunciat la vo-

luntat de fer algunes celebracions: la màquina administrativa i executiva encara no s'ha posat en marxa i tot són dificultats i allargs a la concreció del programa.

Jo, crec, tinc molta paciència. Suporte moltes coses, he arribat a fer coses increïbles, passadissos, gestions

«Tot aquell que tenia una idea venia a veure si la podia colar dins el 750-A».